

ዕንቆቅልህ ምን ዐውቅልህ!

ነፃነት ዘለቀ

“ወዴት እየመራን ነው?” ወይም “ወዴት እየሄድን ነው?” የሚለውን መልስ-አልባ ጥያቄ ራሳችንን እንደጠየቅን ይሄውና በትንሹ ዐርባ ዓመታትን ያህል አሳለፍን። እኔ ራሴ ለአቅመ ጥያቄ ከደረሰኩ ጅምሬ ይህንኑ ጥያቄ ከመጠየቅ በዝግብ አላውቅም። በርግጥም “ወዴት እየሄድን ነው?”

ዲግሪና ዲፕሎማ አልባ አባቶቼ በዐርባ ብርና ሃምሳ ብር ወርኃዊ የዘበኝነት ደሞዝ እኔ ነኝ ያለ ዘናጭ ቤት በሃያ ሁለትና በቦሌ አካባቢዎች ይሠሩ እንደነበር የቅርብ ጊዜ ትዝታችን ነው። እንዲያ ሲያደርጉም ቆጥቦው እንጂ በስርቆትና በልመና ወይም በዕርዳታና በሙስና ድጋፍ አልነበረም። ደግሞም እንዲያ ሲያደርጉ ቤታቸውን በድለውና ተንቆጣቁጠው ሳይሆን በከዚህ ወዲህ ቁረጥልኝ ግምታዊ የሉካንዳ ቤት ሥጋ ቤታቸውን ከወር ወር ሙሉ እያደረጉ፣ የጤፍ እንጀራና የስንዴ ጥብኛም ከቤታቸው ሳይጡ ነበር። የያኔው ገንዘብ እንዳሁኑ በራሪ ወፍም ሆነ ተሰፍቶ ያላለቀ ሞሰብ ስላልነበረበት በረከት ነበረው።

ባለዲግሪ ታላቆቹ በአምስት መቶ ብር ወርኃዊ ደሞዝ በ1500 ብር ቅድመ ክፍያ እንደውኃ የምትፈስ አዲስ ቮልብዋን ከሴሬሪያን እያወጡ በተመረቁ ማግስት ቅንጡ ነዋሪዎች ይሆኑ ነበር፤ ካለሱፍና ክራቫት ቢሄዱ ደግሞ የውርደት ያህል የሚቆጥሩ ሽኬቶች ነበሩ። የትምህርትንም ዋጋ ያስመሰገኑ ነበር። “የተማሪና የበላ ወድቆ አይወድቅም”ን ያስተረቱ እነዚያ ታላላቆቹ ዛሬ የትም ወድቀው ለማኝ ሆነዋል። የጡረታ ገንዘባቸው ጡረታ ለመውሰድ የሚፈጀውን የታክሲ ኮንትራት ክፍያ እንኳን የማይሸፍን እየሆነ ነው። የዚያኔው አንድ ብር አሁን ከመቶና ሁለት መቶ ጀምሮ በሺዎች ይመነዘራል። የስሙኒን ክትፎ አሁን ሊያውም አንጀትህ ጠብ ለማይለው ከ150 ብር በላይ ስትከፍልበት ... አስላና ድረስበት እንግዲህ።

የአባቶቹ ልጅና የታላላቆቹ ታናሽ ወንድም የሆንኩ እኔ በአንድ ሺህ ብር የወር ደሞዝ የዛሬ ሃያ ምናምን ዓመት አካባቢ አንገትን ሰበር አድርጎ ማስገቢያ ዛጋባ መሥራት ችያለሁ - ሊያውም በስንት የዘመድ ድጋፍና ብድር።

የኔ ልጆች በአሥር ሺዎች በሚገመት የዘንድር ወርኃዊ ደሞዝ ቤት ኪራይ መክፈልና የወር በጀታቸውን መሸፈን እያቃቃቸው የጧሪ ተጧሪ በመሆን በየወላጆቻቸው ቤት በጥገኝነት ይገኛሉ፤ መርዳት እየተገባቸው እነሱ ራሳቸው በወላጅ ይደጎማሉ። ቤት መሥራት ይቅርና በወር አንድ ጊዜ እንኳን በኪሎ ከአምስት መቶ ብር የዘለለውን ጥብስ ወይ ቁርጥ ሥጋ በትልልቅ ሆቴሎች ገብተው መብላት አይችሉም፤ የምን መብላት ሽረ ማየትም አይችሉም። ሸሚዝና ጫማ ለመግዛት ዕቅብ መግባት እያስፈለጋቸው በሽፋፋ ጫማና በነተብ ሸሚዝ ለመሄድ ተገደዋል። ዱሮ ሳልቫጅ የድሃ እንዳልተባለ ዛሬ ባለቤሮው ሳልቫጅ ተራን መጎብኘት አይችልም። በጣም ውድ ነዋ። ለአንድ አሮጌ ጃኬት ብር 1200 ሲጠሩ ከንዴ ቡቲኮች ቅንጣት ታህል አያፍሩም። በርግጥም “ወዴት እየሄድን ነው?” መልስም ባይኖረው ትልቅ ጥያቄ ነው።

ትውልዱ ከትምህርት ይልቅ ለሌብነትና ለዘረፋ ቅድሚያ ሰጥቶ ራሱን ለድንቁርና ያጋለጠው መማር ከአንድ ቀን የዘለለ ደስታ ስለማይሰጥ ነው - የምረቃ ዕለት ብቻ ገዋን ለብሶ ፎቶና ሺዲያ ለመነሳት። ከዚያ ውጪ መማር ከሚሰጠው ፋይዳ ይልቅ የሚያከናኝበን ውርደት ይበልጣል፤ ያለመታደላችን መከፋት በማስተርስ ዲግሪ ከተመረቅን ከ30 ዓመታት በኋላም በመደበኛ ገቢያችን ወርን ከወር ለመግጠም የምንቸገር እጅግ ብዙዎች ነን - ምድረ ሌባና በሰው ላብ ነዋሪ ግን በየሣምንቱ ሰደሬና ላንጋኖ፣ በየሦስትና አራት ወሩ ደግሞ ዱባይና አውሮፓ ከነቤተሰቡ እየሄደ ይዘናናል - የዕንቆቅልሽ ሀገር፤ የትምህርት ደረጃውን ስታይ ግፋ ቢል መጻፍና ማንበብ ቢችል ነው - የገዛው ዲግሪ ከሌለው በስተቀር። (አንዱ የዲግሪ ተመራቂ በመመረቁ መጽሐፍ እፎቶው ሥር “ኮብልስቶን መጣሁልሽ!” የሚል ታሪካዊ ቆንጆ የግርጌ ጽሑፍ አስቀምጧል አሉ። ጎበዝ አስተዋይ ነው።) ለማንኛውም መማር ዱሮ ቀረ። የአሁን መማር ለድኅነት ካልሆነ በስተቀር ለድህነት ነው። ጎሊናህን ሞርደህ የጎሊና ፈውስና የነፍስ ድኅነት ለማግኘት መማር ጥሩ ነው፤ ድህነትን በትምህርት አስወግዳለሁ ብለህ ብትማር ግን የምታተርፈው እከክን ብቻ ነው። አእምሮ ጠፍቶ ጡንቻ ብቻ በገነባት ሀገር ውስጥ ዕውቀትና ጥበብ ገደል ይገባሉ እንጂ ምህና እራት አይሆኑም። ፈረንጆች ሰማየ ሰማትን ዳስሰው የትና የት ሲደርሱ እኛ ግን በየጊዜው በሚመጡበት መንግሥታት ምክንያት መሠረታዊ ፍላጎታችንን እንኳን ማሟላት አቅቶን በነዚያ ላይ እንረባረባለን። ከሆድ ባላለፈ አስተሳሰብ ደግሞ የሀገር ልዕልና የሕዝብ ንቃተ ጎሊና ከእንፋቅቅ ወጥተው ከፍ ወዳለ ደረጃ ሊደርሱ አይችሉም። ለዚህም ነው የምቀኝነትና መሰል የክፋት መድብሎች ዋሻ ሆነን የቀረነው። የአኗኗር ዘይቤ አስተሳሰብን በመለወጥ ረገድ ትልቅ ሚና ይጫወታልና የተንኮልና የምቀኝነት ወረርሽኝ ተጣብቶን በማይለቅ ደቄ እርስ በርስ የሚያናጅሰን ድህነታችን ነው። የብዙዎቹ ምናልባትም የሁሉም በሽታዎቻችን መሠረቱ ድህነትና ማጣት ናቸው። የገንዘብ ድህነትን በማግኘት ይላቀቁታል፤ የአስተሳሰብን ድህነት ግን በምን ይገላገሉታል? ችግር ነው።

ዛሬ ተንደላቅቆ የሚኖረው ዘረኛና ደንቆሮ ወያኔ ብቻ ነው - ወይም እነሱን ተጠግቶ የሀገርንና የሕዝብን ሀብት የሚበጠቡጥ አጫፋሪ። አኗኗሪዎች ደግሞ እኛ ነን። እንዲሁ ትዝ አለኝና በዚህች አጭር ማስታወሻ ወደ ትዝታ ማጎደር ላስገባችሁ ወደድኩ። ግን ግን ወዴት እየሄድን እንደሆነ አሁንም መጠየቅ እፈልጋለሁ - እናሳ “ወዴት እየሄድን ነው?”